

GALENI IN LIBRUM HIPPOCRATIS DE

FRACTURIS COMMENTARIORVM

LIBER TERTIVS.

ARGVMENTVM LIBRI.

Curacionem earum fracturarum in quibus ossa denudata sunt, aut partes exulceratae, noxarumq; gibbi cubiti, & genu absolut.

1 Tque hęc quidem sunt ijs, quibus fracta tantum ossa sunt, non autem extra eminent, neq; aliqui ulcus contingit.

B De simplicibus fracturis hucusq; disseruit, in quibus neq; os extra cutem eminet, ita vt nudum appareat, neq; omnino ulcus contingit. nam ossa extra eminere & nudari absq; musculorum qui circumiecti sunt, & cutis diuisione non posse perspicuum est. vlcus vero fieri, etiam si os fractum minime denudetur, potest. transit igitur iam ad loquendū de fracturis, quæ vel cum vlceratione sola, vel ossis denudatione fiunt.

2 At quibuscumque simplici modo fracta ossa sunt, & non multifarie, si eodem die aut postero reposita, atque in sedem suam data sint, neque sit timendum ne si fragmentum aliquod recedat: quibus item licet ulcus accesserit, ossa tamen fracta non extra eminent, neque modus fracturae is est, ut fragmentorum timeri recessus possint: ij simplici modo curandi sunt.

C Fracturarum cum vlcere duplicem curatiōis modum tradit: alterum, cum vel nuda aliqua ossis fracti pars, vel rescissum aliquod fragmentum comminuti ossis vrget: alterum, cum neutrum horum est, sed vlcus solum cum fractura quæ apte cōposita fuerit. Nam si recte extensio & conformatio adhibita fuerit, neq; extra cutē ps ulla ossis emineat, neq; recessio aliqua suspecta sit: in his quidem curandi speciem immutandam non censet. Alteram enim adhiberi vult, cum vlcus simul qdē cū fractura contigit, & os extra eminet, non timetur tñ ne aliqd' fragmentū à fracto osse rescindatur: alteram, cum fractū os licet occultetur sub cute, in opinione tamen est aliquādo separatum iri à natura aliquod fragmentum, ac per locum vlceris erupturum. Cum prima affectio contingit, modo deligationis vtendum censet, quem in fracturis sine vlcere adhiberi docuit: cū secunda accidit, modum curatiōis, vt deinceps discemus, immutat, melius enim est vt rem ex ipso intelligamus.

3 Atque alij quidem qui neque magnum bonum, neque magnum malum faciunt, vlceribus purgante aliquo medicamento imposito medentur, aut picato cerato, aut cruento, aut aliquo alio, quod facere consueverunt. Eos ego qui plagulas uino madefactas, aut lanas succidas alligant, uel tale aliquid, laudo: ubi autem purgata ulcera fuerint, & iā coalescent, tunc multis linteis deligare, ac dirigere ferulis conantur. Hęc sanē curatio sicut boni aliquid affert, ita malum non magnum facit, sed ossa tamen non simili modo in sedem suam coaptantur, sed aliquantulo turgidiora corpora ea parte, q̄ opportunum sit, efficiuntur.

D Fracturarum cum vlcere curandarum duplicem modum ab Hippocrate tradidit: à quorum primo nunc incipit, eosq; prius reprehendit qui male vlcerationem illam curant, in qua ubi conformata apte fractura est, nulla suspicio est, ne fragmentum aliquod postea rescindatur. Nōnulli igitur medici, inquit, eis qui ita affecti sunt, inter initia quidem medentur perinde ac si vlcus solū haberent: ubi vero satis mediocriter id se habuerit, deligationem fracturis accommodatam adhibent. summa huius orationis hęc est, longius tamen Hippocrates ipsam produxit, dum sigillatim omnia percenset. Ego eos vti curatiōe eiusmodi dixi, perinde ac si vlcus solū absq; fractura cōtigisset, ipse ēt ea quibus medent, adiunxit: picatūq; cerati, & cruenti medicamenti, & purgantis, plagularūq; uino imbutarum mentionē facit. Cruentum autē medicamentum quod inquit. i. *εὐαιμοῦ*, nunc quoq; vsitatissimū apud medicos nōmen est, de illisq; medicamentis dicū, quæ vulneribus statim à principio ubi facta sunt, imponunt, cū nondum sunt sicca, sed adhuc cruentant: hoc est ē cute vulnerata, aut ēt carne sanguis rorando destillat. At medicamentū purgans illud est, qd' vnā cū eo q̄ exiccat, id quod præcipuum in vlcerum curatiōe esse demonstratum est: quandam ēt abstergendū vim habet, qua vlcera pura efficit. Huiusmodi medicamēta ex squāma eris, & æruginē componuntur duplici modo. Alij enim æruginem decoctam, alij crudam miscent: quæ cruda confecta sunt, viridia: quæ decocta, vermicula appellantur. hos enim colores præ se ferūt. Atq; hęc quidē medicamenta, quoniam mediocriter abstergunt, purgandorum vlcerum vim habent. huiusmodi autem esse ea quæ sordem ex vlceribus expurgant, docuimus. quæ aut absterfione cauent, cruentis imponuntur. quæ etiam ipsa nō secus ac priora ex particularibus materijs variant, nam

nam sicut de illis exempli causa æruginem, & squammam æris dixi, alia quoq; talia poteram eodem modo dicere: nuncq; satis erit, si absq; purgandi vi cruenta ea medicamenta appellari dicamus, quæ ex bitumine conficiuntur, exempli enim causa hæc commemorabimus, cum omnis eorum materia in libris de medicamentis fuerit explicata. Picatum autem ceratum & sensum doloris mitigare, & pus mouere apud omnes ferè constat: tuncq; præcipue conuenire, cum in inflammationem iam vlcus incidit. nam cum neq; ad purgandum forde, neq; ad glutinandum, aut cicatrice obducendum vlcus idoneum sit: ad aliud vti eo potest nemo. At vino madefactæ plagulæ ob vinum reprimendi vim habent. & ab ijs, qui ita curant continendi causa assumi consueuerunt, cum ob vlcus subligaminibus, id est fascijs subiectis vtantur. Sed quæcunq; scienda ei sunt qui rite vlcus vult curare, tum in tertio & quarto libro curatricis artis ordine vnicuiq; accommodato, explicata sunt: tum in explanatione quoq; libri de vlcibus quantum satis fuit, fuerunt commemorata. Nunc ad præsentem rem satis hæc sunt, quæ diximus: quippe cum opus futurum sit, vt rursus de curatione huiusmodi affectuum agamus, quando Hippocrates ipse id docebit, nunc enim de alijs medicis loquitur, inquitq; eos peccare, non tamen alicuius momenti errorem eorum esse. In quo igitur peccant: si hoc enim cognouerimus, illud quoq; perspicimus, quod inquit, neque magnum aliquod bonum, neq; magnum malum ipsos facere. In eo videlicet error eorum consistit, quod cum vlcerationi non male prouideant, fracturam inter initia negligunt, accommodatam ei deligationem postea adhibentes: qua vtendum, vt dixi, à principio est. Propterea inquit, turgidiora ossa euadunt, nam cum melius sit, vt toto tempore reprimantur, & compingantur, ipsi primis diebus, atq; illis quidem non paucis id facere omittunt, siquidem, vt ait, vbi iam ad conglutinationem deueniunt vlcera: ipsi tunc primum vt fracturis conuenit, deligant, patet enim cum suppurent vlcera, prius esse purganda, quam eò deueniant, vt coalescant, id autem trium, aut quatuor dierum numerum planè excedit.

Quin breuiora quoq; redduntur, quibuscunq; utraq; uel tibie uel cubiti fracta ossa fuerint.

Proprium breuitatis Hippocratis est, vt ijs, quæ subiungit, quæ in superioribus prætermissa sunt, declaret: id quod etiam nunc facit, cum enim prius ossa turgidiora fieri dixerit eorum quæ medicis ita curantur: in omnibus ne, an aliquibus tantum id fiat, non definiuit, sed nunc aperte manifestat non in omnibus, sed in illis tantum id contingere, in quibus alterum os tantum fracturam passum fuerit, partes enim fractæ cum non omni curationis tempore compingantur & astringantur: non reprimuntur, sed turgescunt, non tamen breuius os euadit: quia alterum quod est illæsum, atq; integrum, ei longitudinem naturalem conseruat, sed vbi duo simul ossa effracta sunt, fit vt partes altiores ossium fractorum, sicut superius demonstratum est, vnà cum musculis retrahantur, quam ob causam etiam ante conformationem extensionem adhibebat. Et quia sine accommodata deligatione coaptatio ossium seruari non potest: propterea deligationi, quoad callus obducatur, accurate studendum censuit: quam qui negligunt, vlcerationis tantum cura habita, non solum in maiorem tumorem, q̄ naturaliter conueniat, membrum inducunt: verum etiã breuius efficiunt.

Alij sunt qui huiusmodi fracturas linteis statim curent: atq; hinc & inde linteis conuoluentes, qua vlcus est, intermittant, refrigerariq; id sinant, postea supra vlcus medicamento aliquo purgante imposito, & plagulis uino imbutis, & lanis succidis, ita medeantur, curatio hæc mala est, uerisimileq; est hos qui ita curant, cum in alijs fracturis, tum in huiusmodi maxime desipere, quippe cum precipuum illud sit ac maximum, ut cognoscamus quo modo iniiciendum initium linteorum sit, & qua parte maxime comprimendum, quã utilitatem item consequantur ægri, si quis & recte initium fasciæ coniiciat, & qua maxime est opus, comprimat: quo contra damno afficiantur, si neq; recte fasciatione incipiat quispiam, neq; qua maxime conuenit, sed hinc & inde tantum compressionem faciat. Quæ sanè ex utrisq; eueniant, & dictum etiam superius est: & ipsa quoq; medicina restificatur, quippe cum necesse sit, ut ei qui ita deligatur, tumor in ipso ulcere insurgat.

Eorum qui maxime lædunt, mentionem hic facit Hippocrates, omniaq; quæ agunt clare explicat: erroresq; ipsorum euidenter conuincit, vt si quis diligenter aduertere animum ijs, quæ dicuntur, velit, mea opera non indigeat.

Nam si sanum corpus hinc & inde deligatum fuerit, in medio autem intermissum sit: id qua intermissio facta est, intumescet, ac decolorabitur, quomodo igitur vlcus hæc non patietur?

Quicquid carnosæ substantiæ est appellare Hippocratem corpus, id est *χρῶμα*, quo uocabulo hic utitur, dictum etiam superius est. Sed aduerte mihi animum, vt intelligas rationalem medicum, si quod fieri debet inuenerit, longam experientiam non expectare. isti huiusmodi fracturam curant vlcere non deligato, sed vtrinq; ab eo fascijs circuncinctis, & non ex ijs, quæ ipsi agunt, sed ex morbi malignitate, inflammatione vexari, ac male affici vlcus existimant. Cũ primus qui huiusmodi curationem excogitauit, eam praua deceptus ratione inuenerit: alij vero qui eam ex consuetudine susceperunt, eam seruent, eo q̄ immutare atq; innouare quicquã non audent, ex qua re quid aliud euenit, q̄ vt magnum malum efficiant: id enim planè omnibus cõtingit qui experiẽtia absq;

A absq; ratione artes exercent. Quia re sola ratio, cum ex ipsa rei natura profecta fiduciam habeat, q̄ ex longa consuetudine male aguntur, audeat immutare. Sed quæ ratio est hæc, qua fretus Hippocrates illorum curationē immutare est aggressus: non probabilibus sanè aut absurdis vsus summptionibus, sed scientiam afferentibus, & necessarijs. Nam si in sanis corporibus modus hic deligationis in mediam partem, quæ inter fascias extat, vtrinq; sanguinem elidens inflammationē affert: quo modo in membris iam affectis idem multo magis non efficiet?

7 Neesse igitur est, ut ulcus decoloratum, & expressum, & lacrymosum euadat, nec suppuret: ossaq; quæ recessura minime erant, recedant.

B Quæ ex praua deligatione accidunt, hic scribit: quæ omnia ex magnitudine inflammationis eueniunt. Labra enim vlcis ob eam inuertuntur, non secus atq; ea quæ labra proprie appellantur, oris videlicet, quando inflammationem patiuntur. Decolor item totus locus efficitur, atq; id nō iniuria, nam hoc quoq; inflammationem magnam consequitur. Tum ex ipso vlcere sanies quædam tenuis, atq; incocta emanat: perinde atq; in oculis lacryma, cum laborant inflammatione, inde enim per translationem ita affectum vlcus lacrymosum hic vocatum est. Præterea donec in hunc modum deligata fuerit pars, concoctio nulla humoribus qui inflammationem gignunt, cōtingere poterit. Accedit q̄ necesse erit, vt ossium pars aliqua mora temporis noxam ex incoctorum humorum affluentia contrahat, quocirca nisi destiterit ab hac praua deligatione, qui ita curat: nihil mirum erit, si aliquid ex ipsis recesserit. Reliqua in tota hac oratione clara admodū sunt, si quis attendat, vt dixi: eaq; memoria teneat, quæ prius edocuimus, omnia enim hæc ad illa referuntur, illisq; attestantur, sicut ipse etiam Hippocrates significat.

8 Necnon pulset ac febrile ulcus efficiatur: ut cogatur ob intumescentiam emplastra imponere, id quod inutile ijs qui hinc & inde deligati sunt, euadit: cum nihil ipsis nisi p̄dus quoddam inutile ad pulsum illum superueniat. Postremo vero cum iam recrudescit malum, fascias resolvunt, & sine deligatione postea reliquam curationem persequuntur, & si aliquid aliud vulnus huiusmodi deprehenderit, nihilo minus eodem modo ei medentur, neq; enim deligationem hinc & inde factam, & vlcis refrigerationem esse in causa, sed aliquid aliud infortunium putant. Ego quidem tam multa hac de re minime scripsissem, nisi certo scire, & inutilem esse huiusmodi deligationem, & multos esse qui ita mederentur: necnon opportunum fore, si dediscerent, recte autem scripta esse quæ superius scripsimus, testimonio illud est,

C sine videlicet maxime, siue minime comprimende fracturæ sint. Oportet autem summam ita dicere: Quibuscuq; ossium recessio in expectatione non fuerit, ijs eadem curatio adhibenda est, ac si ossa tantum fracta absq; ulcere sint, nam & extensiones & directiones ossium, & deligationem eodem modo faciemus, super ipsam enim vlcus plagula tenuis duplex picato cerato illita imponenda, ac circum circa albo cerato inuergendum est. At lintea tamen & alia latiora aliquantulo scindi debent, q̄ si ulcus non esset, idq; quo primo deligamus, latius multo q̄ ulcus esse oportet, quippe cum angustiora ulcus ipsum cingant, id autem non debet, sed à prima circunvolutione totum ulcus comprehendendum est.

Paulo ante dixit in his qui ita deligantur, ad ipsa vlcera intumescentiam elidi: intumescentiam d̄ios appellans. Nā ex praua deligatione ex vtraq; vlcis parte facta sanguis expressus turgiditate quam d̄ios & d̄id̄μα, id est intumescentiam seu tumorem nominare ipsi mos est, hic vero tumor, cum pulsus ei, calorq; ignitus accessit, eam quæ non multo ante proprio nomine ita fuit appellata, inflammationem inducit, antiquitus enim vt sape à nobis demonstratum est, incensionem omnem φλεγμονήν, id est inflammationē vocabant, à temporibus vero Erasistrati nomen inflammationis in consuetudinem abire cœpit, vt de tumoribus illis diceretur, in quibus non tantummodo calor incensus & flammeus, verum etiam repercussio, & pulsus existit: qui sanè ruborem quoq; necessario habeat, ex multo enim calore rubor exoritur, sicut repercussio & pulsus ex opletiōe. Cum posset autem Hippocrates loco πυρετός, id est febrilis, πυρετός, hoc est igneum dicere: febrile dixit à feruore & igne deducta appellatione, vt significet, quemadmodum mihi videtur, febrem quoque ipsam, quæ πυρετός, dicit à πῶ τῶ πυρός, id est ab igne fuisse nominatam, eamq; esse febris essentiam, q̄ calorem igneum habeat.

Vit. ca. p. ad glau. in fi. ca. lib. 2. cap. p. 5. fo. i.

Vit. ca. p. d. diff. feb. cap. 1. ca. 6. epid. p. 2. p. com.

9 Ita ut hinc & inde linteam superexcedat.

10 Rare ab auctoribus ἐνθεν ἤδη ἐνθεν, id est hinc & inde pro à superiore & inferiore parte dicitur, plerunq; enim cum de partibus, quæ à latere sunt, intelligunt, vt hac loquutione consueuerunt, hic tamen antiquo loquendi modo Hippocrates dixit.

10 Atque inijsi quidem linteam debet ex ipsa ad vlcus processione: comprimendumq; paulo minus, quam si ulcus nō esset: deuoluendaq; deligatio, quemadmodum antea dictum fuit. Lintea autem mollia quidem semper sint, magis tamen in his, quam si ulcus non esset: neq; pauciora q̄ quæ prius dicta sunt: immo etiam aliquantulo plura esse debent. Vbi deligatum fuerit, ei qui deligatus est affultæ quidem, non compressæ tamen fasciæ esse videantur, dicatq; is supra vlcus maxime affultæ eas esse, ijsdemq; temporibus affultæ, & ijsdem laxæ esse videantur, sicut in superioribus fuit de claratum. Tertio item post die religandum est omnibus in similes modos, ijs quæ superius dicta sunt, immutatis: nisi q̄ in

Gal. in lib. Hipp. de fracturis

quod in uniuersum minus aliquanto haec comprimenda, quae illa sunt. et si pro ratione quae uerisimilia sunt, si tunc pars iuxta E
 ulcus gracilius semper reperitur: gracilia item reliqua omnia, quae a deligatione continentur, suppurationes etiam ci-
 tius quam in ulceribus quae aliter curantur, fiunt. et quaecumque carunculae in uulnere aut denigratae, aut emortuae fuerint, ce-
 lerius sub hac curatione, quam sub alijs circum abrumpuntur, atque excident. Praeterea ulcus si hoc modo curetur, quam si alio,
 maturius ad cicatricem deuenit. omnium horum causa est, quod et pars in qua est ulcus, et quae circum circa adiacent
 omnes, gracilescunt.

Ex processione, id est *κατὰ τὴν ἕρῃ*, semper pro ex directo ponit, aliquando per longitudinem cor-
 poris, aliquando per latitudinem, quemadmodum nunc. Vult enim ut primae fasciae initio vel a
 dextra vel a sinistra parte ulceris posito, eam ita deuoluamus, ut totum ipsum comprehendat, ac
 nulla eius pars nuda relinquatur.

Sed reliqua quidem omnia in hac curatione simili modo facienda sunt, quemadmodum si fracta ossa absque ulcere 11
 fuissent. ferulae tamen non sunt apponendae, propterea lintea plura esse his debent quam ceteris: quia et minus com-
 primuntur, et ferulae tardius apponuntur.

Cauet ne ferulae ulceratis fracturis apponantur, compressionem uidelicet ex ipsis formidans. F
 propterea etiam linteis non esse comprimendum iussit: pluribusque ipsis esse utendum ob duas
 has causas dixit: id quod memoria tibi tenendum est: quia & minus comprimuntur, & ferulae tar-
 dius apponuntur.

Si tamen eas apposueris, non ex processione ulceris id faciendum est: sed laxae apponendae, cauendumque ne ulla ma- 12
 gna constrictione ex ferulis efficiatur. Dictum autem hoc quoque est in ijs quae scripta superius sunt, uictu exquisitiore, atque
 eo diutius utendum illis est, quibus a principio ulcus contigit, quibusque ossa extant. Idque in uniuersum dictum sit: quo
 grauiora uulnera sunt, eo exquisitiore, et diuturniore uictu utendum est.

Ex processione & ex directo per longitudinem audiendum nunc est. in longitudinem enim G
 ferulae apponuntur. ac prius quidem adhiberi ferulas prohibet: nunc quasi eas aliquando conce-
 dat, ita inquit, si tamen ferulas apposueris: quod quomodo ipse hic, & in crure facere consueue-
 rit, asserere contentiose non possum, cum nullam ipse hic distinctionem subiuerit. quod autem
 ego facio, illud uero explicabo. Cum fractura cum ulcere interdum in longitudinem membri con-
 tingit, tunc ex utraque ulceris parte circumdari ferulas licet: cum transversum ulcus euasit, id maxi-
 me si maius sit, vetat quo minus imponi ferulae queant.

Eadem haec ulcerum curandorum ratio illis etiam adhibetur, quibus nullum a principio ulcus extiterat: si inter 13
 medendum uel ex nimia linteorum compressione, uel ex ferulae infestatione, uel ex aliqua alia causa factum fuerit. Cognos-
 sci autem ulcus subsit, potest, dolore, et pulsione: et si tumor qui in extremis extat, diuinus efficitur: sique digitum impresseris, in-
 surgit quidem, sed statim tamen recurrit. quod si tale quippiam suspiceris, soluendum tibi est, ac si sub subligaminibus, aut
 aliqua alia deligationis parte prurigo sit, picato cerato pro altero utendum est.

Nunc de ulceribus loquitur, quae fracturis mora temporis ex ferularum deligatione superue- 14
 niunt, causasque exortus eorum, & notas tradit, quibus an exortum ulcus sit, cognoscere quispiam
 posset, tum ubi id innotuit, in consueto deligationis modo non esse permanendum: sed statim de-
 tractis fasciis conuenientem curationem adhibendam monet: quam ipse dilucide fatis scripsit.

Si autem nihil horum fuerit, sed ulcus irritatum inueniatur, nigrum aliquatenus aut impurum: futurumque sit, ut 14
 carnes suppurent, nerui uero simul excidant: hi nihil prorsus sunt refrigerandi, neque suppurationes haec terere nos debent:
 sed curatio est adhibenda, reliquis sane simili modo, sicut ijs quibus a principio ulcus contigerat.

Refrigerari pro nudari uidetur accipere: id est detracta fracturis accommodata deligatione, H
 tanquam ulcus curare. non enim nihil imponere, & nudum penitus locum relinquere refrigera-
 re appellat: cum uidelicet dicat, nihil prorsus sunt refrigerandi. quandam enim mediam medendi
 uiam significat, ea autem est, si aliqua ex antedictis notis in ulcere apparete, statim deligationem
 fracturis accommodatam finiamus, curationeque uno die atque altero adhibita, membrum modo
 quo ipse sequenti oratione iubet, deligemus.

Sed linteis incipienda deligatio est ab intumescencia, quae in extremis partibus insurrexit, admodum laxis: deinde 15
 in superiorem partem fascia semper est deuoluenda, ut compressa quidem nequaquam, sed supra ulcus maxime, in re-
 liquis minus affulta sit. lintea quidem prima munda et non angusta esse debent: ac tanta multitudine, quanta si fe-
 rulae etiam adhiberentur: uel paulo minore.

In hac oratione manifeste ostendit uelle, ut deligatione incipiente a tumore qui in extremis 15
 membri partibus extitit, inde fascia continuata deuolutione sursum usque ad fracturam, ubi est
 ulcus, deferatur ita, ut haec quae curandorum tumorum causa sit, deligatio cum altera, quae fra-
 cturis idonea est, coniuncta unam intentionem ex paruis conuolutionibus conflata absoluat.
 Fasciationem hanc uult affulta circa ulcus esse, id est applicatam atque inhaerentem, laxa ta-
 men,

Amen, ne constringat: in reliquis vero partibus fracturæ, quemadmodum in fracturis absq; vlcere minus esse compressam. Obseruandum enim in omni deligatione illud censet, vt ea pars maxime comprimatur, vnde elidendus sanguis est, linteorū aut conuolutiones in extremis partibus, quæ intumuerunt, fieri laxiores iubet: ea diligentia ipsis duntaxat adhibita, vt in vnam vnionē & cōiunctionem deligatio deducatur: non in eis præcipuam totius curationis vim constituens. non enim nigrefacta & emortua in vlcerebus, quæ nunc curat, eiusmodi sunt. de illis enim superius his verbis inquit, Et tumor qui in extremis extat, durus efficit: siq; digitum impresseris, insurgit quædem, sed statim tamen recurrit. Quæ sanè tumorum eiusmodi sunt accidentia, vt merito neq; eos sicut molles esse negligendos, neq; eis præcipuam curationis vim, vt dixi, attribuendam censeat.

16 *Supra ipsum vlcus satis est, si plagula albo cerato illita detur, nam siue caro, siue nervus nigrefactus fuerit, excidet. quippe cum hæc huiusmodi non acris curari, sed lenibus debeant, non secus atq; ambusta. religare vero tertio post die opus est: feruleq; non apponenda, magisq; quiescendum q̄ antea est, inediaq; uacandum. Sciendum autem est siue caro, siue nervus ita computruit, ut decidere debeat: hoc modo & multo minus late proserpet, & multo citius decideret: multoq; graciliores circum adiacentes partes erunt, q̄ si resolutis linteis aliquid ex purgantibus medicamentis supra vlcus impositum fuerit. Adde q̄ quicquid ita pure moto exciderit & citius carne repletur, & citius ad cicatricem perducitur: quàm si illo modo, vel aliquo alio curatum sit. Præcipuum quidem in his est, ut recte & moderate deligare scias: ad id tamen figuraciones etiam quales esse debent, & reliquos vlcus, & linteorum conuenientia insuper conducunt.*

Cur acris medicamentis curare vlcera hæc non oporteat, ipse explicauit, cum ea ambustis compararit, quia videlicet ex commixtione acrium, & calidorum humorum existunt. simul et illud significauit, picatum ceratū acris q̄ album esse. pix enim quo calidior, eò et acrior q̄ cera est.

17 *Quod si in nuper uulneratis deceptis ossium recessionem non futuram esse existimaris, ea uero recessura fuerint: modus curationis timendus non est, nullum enim magnum malū inde eueniet, si modo manu deligationes bonas atq; innoxias facere non ignores.*

Non timendus, inquit, est curationis modus qui fracturis conuenit, etiam si signa ossium recessionis apparuerint: quænam ea sint, ex sequentibus disces.

18 *Si ossium recessio in hoc curationis modo futura est, nota hæc erit. pus copiosum ex ulcere emanat, gliscereq; vlcus uidetur.*

Quando copiosius est pus quod emanat, quàm vlcere magnitudini par sit: suspicandum est, affectum os esse, quod si gliscere quoq; vlcus videatur, quod *εργα* vocat: id est ad excretionem festinare atq; incitari pars quæ laborat: tunc pro certo id habere iam potes. Sed quo pacto incitari ad excretionem locum deprehendimus: primum quidem cum labra ipsa vlcere coire inter se nequeunt, sed dissident, atq; inuertuntur: deinde cum æger in intima membri parte motionem quandam latentem ac tacitam sentit, si auocata ab alijs rebus mēte & sensibus huic soli membro, quod hæc patitur, diligenter attenderit.

19 *Frequentius igitur ob madorem religandum est, nam alioqui & febres oriuntur: & si ualde à deligatione comprimantur, & vlcus, & circumiectæ partes gracilescent.*

Madorem, id est *πλάσιν*, superfluētes humiditates appellare consuevit, siue ex tenuibus, siue ex crassioribus humoribus consistit: cuiusmodi nūc pus est: quod dixit copiosius emanare quādo ossis pars recessura est.

20 *Ac quæcumque quidem tenuium admodum ossium recessiones sunt, nulla magna mutatione indigent, nisi ut laxius deligantur, ne pus intercludatur: sed effluere facile queat. frequentiusq; religandum, quoad os recesserit, feruleq; non apponendæ.*

In quibusdam exemplaribus magna/non est, sed absolute est scriptum, nulla mutatione indigent: sed magis videtur esse consentaneum, vt hoc modo legatur. Nam cum tripliciter deligationis ratio, quæ fracturis conuenit, immutetur, ac varietur: non ita absolute nulla mutatione esse opus merito dixisset, præsertim cum etiam si particula ea adiuncta sit, reprehendere hominē fortasse, ac falsum esse quod dicat, asserere quispiam possit. lubet siquidem nunc laxiora linteia deligare: frequenter resoluere ac religare: ferulasq; nō apponere: & quarto loco id quod in vniuersum consuluit, multitudinem linteorum, quando intentio ipsorum laxatur, augere, & ferulas non applicare. sed modus tamen deligationis fracturarum seruat: ad quem spectans non indigere mutatione aliqua magna hæc dixit. subligamine enim utendum tibi est, initioq; à parte affecta sumpto, terq; circum eam circunuolutione facta in superiorem partem finiendum, reliquis distributionibus linteorum, sicut ipse edocuit, deductis. Postea secundum subligamen eadem intentione iniectum deorsum deuoluendum, ac sursum iterum retrahendū est: laxioresq; inuolutiones eius faciendæ: tum plagulæ, vt tradidit, imponendæ: fasciæq; desuper dandæ: sicut oia in fracturarum deligatione

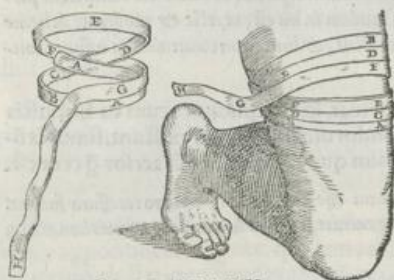

Gal. in lib. Hipp. de fracturis

deligatione didicisti. At si magnorum ossium fragmenta fuerint recessura: deligationem fracturarum non amplius admittit, sicut in sequenti oratione declarabit. Merito igitur, nulla magna mutatione indigere hæc dixit. Verum si etiam absq; magna scriptum sit, ita accipi poterit, ut intelligamus modum deligationis fracturarum nulla ex parte esse immutandum. nam dum & subligaminibus utimur, non secus atq; illic, & initium deligationis idem facimus: primasq; inuolutiones, ac deinceps reliquas nihilominus: simili item modo postea plagulas iniijcimus, easq; ipsas de sup deligamus: eundem profecto modum seruare dicendi sumus.

Cum uero maioris ossis recessio in expectatione fuerit, siue inter initia præuenierit, siue postea aduerterit, nõ amplius eandem curationem requirit: sed extensiones & directiones ita faciendæ, sicut dictum est. plagulæ uero duplices sumendæ sunt latitudine non minore semidrantali, ad uulnus tamen quod fuerit coniectando. longitudine paulo quidem breuiores, q̄ ut bis: sed multo longiores q̄ ut semel circumire fracturam corpus queant. tot autem multitudine sint, quot conducit. has uino nigro austero madefactas à media parte incipiendo, quemadmodum fascia ex duobus initijs deligari solet: sic circumuoluere debes: & deinde asciatim alternatis capitibus ita dimittere.

De inuolutione fasciæ etiam in libro de ijs, quæ in medicatrina fiunt, dixit, fasciationem aliam

ASCIA SINCERA INEQUALIS

simplicem, aliam rotundam, aliam ascia appellari. Est autem ascia reuolutio fasciæ, quæ cū parū à recto declinet, in obliquum tamen nondū euadit, à fabrorum ascia, quæ paululum à recto abiēs in summitate decuruat, ita dicta. Vult igitur, ut plagulæ hac figura membrum circudent, ita circuniectæ, quemadmodum fascia, quæ ex duobus initijs deligatur: id est ita, ut media plagularū pars membro primū applicetur: deinde reliqua quasi crura non orbiculariter circumuoluantur, sed paululū deflexe: ut ex opposita parte illi loco vnde inceperant, inter se mutuo decussentur, similemq; coniunctionem X literæ efficiant, id quod si orbiculariter fuissent circumducta, nunquā euenisset. capita enim planè ex aduerso cum orbicularis cõuolutio fit, sibi mutuo occurrunt. Plagularum longitudinem declarauit, cum inquit, breuiores eas paulo esse debere, quàm ut bis: & longiores multo, quàm ut semel sibi mutuo occurrat. Vult enim ut sæpe ab ipsis contineatur membrum, non semel ab vnaquaq; ex ipsis circumdatum. nam si in quem locum sibi occurrisset plagula, nulla alia membri parte ulterius comprehensa, ibi desisset: firma non fuisset detentio. dimidiã siquidem ferè partem ulterius ab ipsis comprehendere debere significat, cum inquit, & paulo minores eas esse debere, quàm ut bis: & multo maiores, quàm ut semel circumdare membrum queant. id autem fiet, si in media parte rotunditatis membri desinant. Quare si pedali lōgitudine esse deberent, ut semel circuirent: sesquipedali faciendæ sunt, ut in medio desinant: tanta parte eis adiecta, quanta à sesquipedali longitudine deficiebant. coniectanda igitur diligenter tibi est membri crassitudo, quo tanta longitudine efficere plagulas possis, ut vna & dimidia circumuolutione membrum complectantur. Quod si coniecturæ tuæ non admodum fidas, lōgitudinem exacte inuenies, si alteri sano membro eas circumieceris. Perspicuum præterea illud est plagulas has ita continenter ac proxime inter se esse coniiciendas, ut nullus in medio vacuus relinquatur locus. Vino aut madefaciendas censet, quod colore nigrum sit, sapore austero, crassum constitutione. nigrum enim & austero ad huiusmodi affectus utilissimum est: cum & commune bonum, cuius causa assumitur, afferat: & reliquis astringentibus minus mordax sit. id quod in huiusmodi curationibus non leue existimari debet: quippe cum, ut docuimus, ex dolore inflammationes oriant. vnde et si nõ admodum, sed mediocriter austerū sit, magis probatur. quod. n. admodum austerum est, cum carnē supra q̄ oporteat, contrahat & compingat: dolorem inducit. quā etiã quod substantia tenue est, cuiusmodi est album, aut flauum, aut vermiculum: huic rei ex eo ineptum iudicatur, q̄ in totam ulceratæ carnis profunditatem penetrans ex constrictione, & compactione quā facit, sensum maiorē doloris affert, at crassum quale est nigrum, cū nõ alte in carnem penetret, sed sola qualitatis diffusionē ipsam refrigeret & contrahat: humores qui iam in ea continentur, reprimi influentes sistit. Ac ratio quidem nigro & austero ita attestatur. Sed si experimento quoq; velis vim eius tentare, ac supra maxima & grauissima vulnera eo vtaris: me verum esse deprehendes. Dictum autem etiam superius est, eo subinde madefaciendum vlcus esse: propterea quod cū linteā imposita paulatim exsiccentur & caleant: inflammatio, præcipue æstate, consequatur necesse est. Quo tempore ego multos curauī, qui apud nos Pergamī in singularibus gladiaturæ certaminibus, quæ à pontificibus celebrari consueuerunt, pessime fuerant sauciati. Supra vulnus compliata linteola vino huiusmodi madentia imponebam: supraq; ea spongas molles extrinsecus dabam: tū per totum ferè diem, totamq; noctem madefaciebā, subiecto prius corio leniter concauo sub membro vulnerato ad pedes, ut per id quasi per riuulum vinū ex infusione deflueret: in peluimq;

A uimq; vacuum, quæ id exciperet, exinaniret: in quam quod defluerat vinum iterum sumptum denuo infundebam. Nam præter alia quæ hoc vinum in se habet commoda, illud est maximum, quod hebeti odore præditum est, cum enim alia quæ hunc odorem habent, caput vehementer feriunt: nigrum austerum neque hac in parte læsionem ullam affert. Odoris autem hæc imbecillitas ex frigidityte temperaturæ ei contingit. vinum enim austerum ex terrestri substantia constare in libris de medicamentis demonstratum est. quare cum huiusmodi vinum ex terrestri cõmixtione frigida austerum euaserit: calidos vapores sursum emittere non potest. Dixi autem in principio etiam statim horum commentariorum, propterea quod multi sunt, qui in huiusmodi perfusionibus aberrant, qualem ego in gladiatoribus adhibebam: ceratum liquidum quod in simplicibus fracturis assumimus, licet vino sit longe imbecillius, eam vim tamen habere, ut efficere ea quibus opus est, satis possit.

22 Hæc et ad ipsum ulcus faciendâ, et hinc et inde ab ulcere, neque comprimendum, nisi quantum sulcimenti causa sufficiat.

B Rursus hic non de latitudine, sed de longitudine membri intelligit, cum hinc & inde dicit. seruat enim perpetuum illud præceptum, quo iussit, ut deligatio semper non parum, præcipue in magnis affectionibus sanæ partis occupet.

23 Supra ulcus autem picatum ceratum dandum est: aut aliquid ex ijs quæ cruentis sunt accommodata, aut ex alijs medicamentis quod irrigationi connutritum sit.

Præcipua curationis vis in deligatione consistit primis diebus, quando ab ulceratis partibus quicquid humoris eò iam defluxit, elidendum: & quod ex superioribus partibus influit, prohibendum est. à tertio vero die picatum ceratum, cum ea quæ in ulcere sunt, concoquat, vtilius adhibetur. sed Hippocrates statim à principio cum ipso facultatem etiam vini assumit: cum non tota substantia id ulcerato loco occurrere, sed per qualitatis diffusionem velit: ne aliqua molestia ex astrictione afferatur. non enim gladio illatum vulnus nunc curat: sed quod omnino contusam vel magis vel minus circum circa carnem habet. quippe cum ea quæ fracturam inducunt, carnis etiam aliquid cõtundere consueuerint. Merito igitur aliquid etiam cruenti medicamento superinijciendum censet, quod contusis cõducit, mitigationemq; affert. quod tamen habere vim eam vult, ut infusionem extrinsecus non repudiet, sed admittat: id est conueniens ei, consentiensq; sit. id enim connutritum hic significat.

24 Si estiuum tempus est, plagule uino frequenter sunt irrigandæ: si hyemale, lanæ multæ succidæ ex uino et oleo superinponendæ sunt.

Quoniam in huiusmodi affectionibus nimia refrigeratio conuulsionis interdum periculum affert: vino autem frigido tam habitu quàm facultate vtendum est: iccirco veritus ne molestia aliqua per hyemem contingat, in qua ad curationis modum temporis quoque frigus accessit: lanarum superpositione, mixtionemq; olei refrigerationis vehemētiam obtundit. Vult autem lanas succidas esse ob sordes, quæ cum caliditate frigiditatis etiam non nihil obtinent.

25 Petulca præterea substernenda est: defluiaq; obseruanda, ut effluere facile possint.

Siue capræ siue alicuius alterius pellis petulca, id est ἰγέλα appellatur, disputare hic superuacaneum puto. non enim de verborum interpretationibus, sed de curationibus morborum hic agere nobis propositum est: ad quam satis est, si cognouerimus rarâ non densam pellem eam esse debere, quæ substernitur. quæ non solum quicquid ex infusione confluit, verum etiam sanies quæ eluuntur, excipere queat, ac deriuare: ita figurata in partibus iuxta pedes, sicut superius diximus.

26 Memoriaq; id tenendum, loca hæc, si multo tempore eadem figuracione permaneant, intertrigines curatu difficiles contrahere.

Partes circa os sacrum, quod etiam latum appellant, cum calefiunt, & torpore aduruntur, sub ipsa etiam cute ulcera curatu difficilia faciunt. post cutem enim chartilaginea ossium capita sunt, quæ nudata difficulter sanescunt.

27 Quos autem deligatione sanare non potes aliquo modo ex ijs qui antedicti sunt, aut dicentur: in primis curandum est, ut ij disposite fractam corporis partem è directo detineant: attendendumq; ut sursum magis quàm deorsum uergat.

Non exquisite è directo tenendum esse crus censet: sed ita, ut aliquanto altior extrema pars sit. Nam sicut dictum etiam superius à me est, figuratio decliuis facit, ut plus humoris in crus defluat: accliuis dolorē creat. Quapropter decliuis semper fugienda est: accliuis quoque ad dolorem non afficitur crus, eatenus admittenda.

Si uero bene quis et facile uult operari, is adhibere etiam medicamenta debet, ut pars corporis fracta iusta et non uiolenta ex tensione distendatur, machinamentis autem uti in tibia maxime licet. Nonnulli sunt qui in omnibus tibiæ

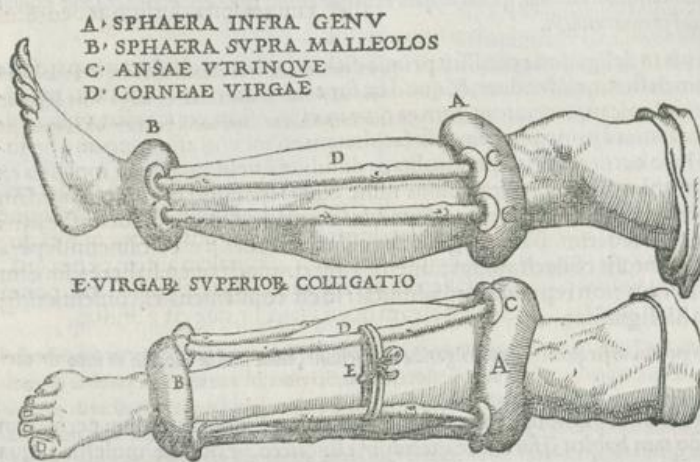

Gal. in lib. Hipp. de fracturis

fracturis & quæ deligantur, & quæ nõ deligantur, pedem extremum lecto, aut alicui alteri ligno iuxta lectum defosso alligent, ij sanè mala omnia, & bonem nullum efficiunt, neq; enim extensioni adiumentum ullum hæc affert alligatio, cum nibilo minus reliquum corpus ad pedem concessurum sit: neq; ad directionem quicq; prodest, immo officit, si enim reliquum corpus uel hac uel illac uersetur: uinculum non uetabit, quo minus pes & ossa pedi annexa corporis motionem sequantur, quin si non fuisset alligatus pes, minor fieret distortio: quippe cum minus in motione reliqui corporis destitueretur.

De extensione quæ instrumentis fit, quæ totum membrum æqualiter extendit, & nullã eius partem vel magis vel minus extendi sinit, de qua & prius egit, & nunc etiã dicit: à nobis quoq; superius latius fuit declaratum, quæ uero de ijs qui summũ pedem alligant, nunc scribit Hippocrates, perspicua sunt, his igitur omiſſis, ad ea quæ de sphaeris tradit, descendemus.

Quod si quis sphaeras duas ex aluta ægyptia consuat tales, cuiusmodi gestare illi solent, qui magnis compedibus uincti sunt, quæ quidem sphaerae tunicas hinc & inde habeant, à parte uulneris profundiores, breuiiores ab articulis, quæ tumide sint & molles: ita ut altera supra malleolos, altera infra genu cruri coaptari queat. tum à latere unaquæq; geminas utrinq; appendices annexas habeat è simplici uel duplici loro, breues illas quidem, perinde atq; ansas, ex utraq; malleolorum parte alias, alias utrinq; à genu, nam & superior sphaera tales alteras è directo habere etiã ipsa debet, postea comes uirgis sumptis æqualibus inter se magnitudine, crassitudine digitali, longitudine uero ea, ut inflexa in appendices apte inserantur.

Oratio hæc de sphaeris mihi quidem aperta esse adeo uidet, ut explicanda à me aliter non sit, quia tamen nõnulli sunt qui sæpe dicunt, se ignorare ea quæ ab Hippocrate dicuntur: quid agam dubito. Nam coram ijs quod dicunt se hæc nõ intelligere, sphaeras ipsas in medium profero: ac dum legitur liber, sigillatim unũquodq; quod inquit, parti illi sphaeram applico de qua loquitur: atq; ita orationem totam clar

ram ac manifestam reddo: Dum scribo autem, quia in libro monstrari sphaera non possunt: haud scio quo pacto declarari oratio hæc queat, nam si quis Hippocratis perspicuam loquutionem non intelligit: is quo modo meam percepturus sit, non uideo. Quocirca hunc monendum esse censerim, ut sæpe orationem hanc perlegat, diligenterq; ei animum aduertat, nam si ita fecerit, haud dubito, quin si non antea potuit, nunc saltem prorsus eã intellecturus sit. Quin ego quoq; quicquid facere ad intelligentiam aliquam eius posse existimo, in præsentia non omitta. Sphaerae igitur hic accipiendæ sunt non pro globis aut pilis eiusmodi, ut sunt illæ quibus pueri ludere cõsueuerunt (essent enim prorsus unde quaq; rotundæ) sed pro circulis & spiris quæ similes compedibus sunt, ut ipse inquit. Cõparatio facile percipi potest. Similes eas intellige anguibus, aut oblongis farciminibus. Quemadmodum enim coqui interiorem intestinorum inanitatem similitudine & contulis carnibus, alijsq; nõnullis farcientes lucanicas conficiunt: sic tu ad similitudinẽ inanissimi intestini alutam consutam tomento, aut molli aliqua alia re compleas, ac confarcias. Alutam autem ægyptiam esse uult, hoc est validam ac mollem, cuiusmodi si in Italia, aut Thracia, aut alibi terrarum inueneris, ægyptia tibi pellis requirenda non erit. Tanta autem huius consute alutæ longitudo sit, ut crus supra talos orbiculariter comprehendat, non secus ac cõpedes: simili modo quoq; infra genu, duæ enim in uno quoq; crure sphaeræ esse debent. Unde etiã plura tibi hæc sphaerarum paria preparanda sunt, quæ magnitudine inter se differant: ut unum par maiori cruri: alterum minori applicetur, quodcunq; ex ipsis unicusq; accommodabitur. Oportet autem tunicas harum spirarum non prorsus teretes esse, neq; omnino & latitudine & altitudine æquales: sed qua parte corpori inhaerent quodam modo sensim dilatari, ac planæ esse debent: rotundæ uero, quæ in altum conuertuntur, sed neq; id admodum exquisitè, ex interioribus enim partibus in altum protenduntur: inde uero per externas partes rotundas earum descensus usq; ad carnem fertur: quarum quidem externarum partium in inferiore spira depressior atq; humilior est, quæ pedi: in superiore sublimior, quæ genu appropinquat, quibus ita cõstitutis appendices in utraq; hinc inde duplices

A duplices instar aurium annecti vult: ita ut alia in inferiore spira concavitatem & sinum sursum spectantem versus genu habeant: quæ in superiore sunt, è contrario deorsum. has autem anfas vtriq; spiræ à lateribus, eius videlicet partis quam altissimam diximus, hinc & inde annectendas censet: in quas quatuor virgarum capita coniiciantur. virgæ autem coniici eodem tempore illico debent inflexis ea causa paululum capitibus, ut coniectæ dum redire in naturalem rectitudinem nituntur, spiram inferiorem deorsum, superiorem sursum impellant. Quod cum fit, evenit, ut simul & partes fractæ in conformatione exacta seruentur: & sursum altera, altera deorsum distendantur. Virgas esse corneas iubet ob ligni soliditatem: cuiusmodi lignum ad vsus hos magis esse idoneum perspicuum est. De capsula quidem machinaria quæ utilis ad huiusmodi distentiones sit, in superiore libro dictum à me est: vbi fabricam quoq; eius explicauimus.

30 Id studens, ut extremæ virgarum partes non in corpus, sed in extremas spherarum eminentias impingant, tria autem vel plura etiam virgarum paria haberi debent, alia alijs aliquantulo longiora, alia breuiora & minora: ut si magis distendere uoluerit, possit, virgæ utraq; hinc & inde à malleolorum parte collocandæ sint.

B Impingant inquit, id est innitantur & firmentur. Vult enim ut virgæ quæ inter spiras vtraq; collocatæ alteram sursum, alteram deorsum impellant: corpus ipsum, id est cutem & carnem non attingant: sed suspensæ in appendicibus spirarum inflexæ innitantur: quas, ut dixi, ob soliditatem materiæ esse corneas iubet: ut violenter inflexæ, posteaq; iniectæ in anfulas fuerint: in pristinam rectitudinem reducantur. perspicuum enim est, eas, si ita fiet, tantum spiras sursum ac deorsum repulsuras esse: quantum extensæ in longitudinem creuerint.

31 Hæc igitur si bene machinatus fuerit: & extensionem iustam efficiet, & æqualem ex direfio: uulneri item dolorem nullum afferet: & expressiones, si quicquid exprimitur, tum ad pedem, tum ad femur abducentur: & virgæ bene dispositæ erunt alia hinc, alia inde à malleolorum parte, ut tibie positio minime impediatur: uulnerisq; bene & impingat, & sustentetur.

Iustam dixi appellari ab eo æqualem: unde æqualem seu æquam idem esse quispiam posset existimare. sed æquum seu æquale in partibus vnus rei existit: iustum de duabus rebus ad minimum dicitur. Iccirco nunc iustam extensionem dici intelligendum est & penes distentionem, quæ duæ hæc spiræ efficiunt: & penes virgas corneas, quæ in ipsas iniiciuntur. Æqualem autem penes vnâ-quanq; ipsarum tantum: eam videlicet quæ ad malleolos sit tantum: aut eam quæ ad genu: tum penes eam quæ sit à virga quæ à dextra parte est, tum penes eam quæ à virga sit, quæ est à sinistra.

C Neq; enim impedimento illud est, si quis duas virgas uoluerit, quæ superiores sunt, inter se iungere: & si quis leuiter superponere aliquid uoluerit, ut quod superponitur à uulnere suspensum sit. Si igitur spheræ mites, & pulchræ, & molles, & uacue consuta fuerint, & virgarum intentio recte fuerit intentæ, quemadmodum iam dictum est: utile erit machinamentum. at si horum aliquid non bene se habuerit: lædet magis, quod proderit. oportet autem ut & alia machinamenta uel bene machinemur, uel non machinemur. turpe enim est, ab arteq; alienum, si in machinamentis efficiendis machinatione careamus.

Quatuor erant virgæ, ex alterutra tibie parte duæ: desuper sublimior altera, altera humilior. duas igitur sublimiores posse inter se iungi ac colligari inquit, ut recte permaneant, ne ex uolentia inflexione, qua inflexæ fuerant, retortæ in vicinas partes distorqueantur.

33 Pleriq; tamen ex medicis fracturas & cum ulceribus & sine ulceribus primis diebus lanis succidis curant. nihilq; hoc præter artem esse ipsi uidentur. Nam qui in recenter uulneratis, quia non habent lintea, uti lanis coguntur, is ignoscendum maxime est, neq; enim quispiam ad deliganda huiusmodi habere aliquid aliud potest, quod multo melius quam lana sit, quanquam esse ea debet quamplurimam, & ualde bene elaboratam, & non aspera, nam si pauca sit & praua, imbecillam quoq; uim habet. At qui ad unum aut duos dies lanis sibi esse deligandum censent, tertio uero & quarto lineis deligando comprimunt, & tunc maxime extendunt: id multum in medicina & ualde opportuna in re desipiunt.

D Tertio enim & quarto die uulnera omnia minime sunt exagitanda, & ut in summa dicam, scalpelli quoq; omnes ad-motiones uitandæ his diebus sunt, omniaq; alia quibus uulnera iritantur. plerumq; enim tertius & quartus dies in plerisq; uulneribus rebelliones parit: & illis quæ in inflammationem, & sordes incitantur, & quæcūq; in febres tendunt. Unde magni admodum momenti perinde ac quoduis documentum hoc est, cum quo enim quod opportunissimum in medicina sit, non in ulceribus tantum, uerum etiam in multis alijs morbis communicationem non habet.

Prauam medicorum consuetudinem emendare uult, qui melius esse putant, si fractum membrum non statim extendant: sed ubi prius duobus aut tribus diebus mitigarint, tunc demum tertio aut quarto die post initium ad extensionem deueniant. Hippocrates. n. id quod maxime huic contrarium est, conuenire ostendit, ut in principio membrum extendatur: in tertio uero aut quarto die mitigatio-nes adhibeant. Si igitur alium aduertat is quæ hic ab eo scripta sunt, oia patebunt, clare. n. explicat.

34 Nisi quis alios quoq; morbos ulcera esse dixerit, nam hæc etiam quandam habet æquitatem oratio.

Æquitatem, i. ἐπιπέτευ, pro probabilitate hic sumit, & uerisimilitudine. hoc autem inquit pro Septima Classis. IIIII ij pteca

pterea quod nonnullae orationes penitus improbabilis atque absurdae sunt. Sed quae probabilitas esse in hoc potest quod dicunt nonnulli, dum reliquos morbos quoque esse vlcera asserunt? Dolor quidem asserentes morbos in vlcerum genere constitui probabile admodum est; quippe cum demonstratum iam a nobis sit, & ex contrarij dissolutione dum inciditur corpus, aut intenditur, aut colliditur, & ex intemperatura dolorem existere, continui autem dissolutionem esse vlcus cuilibet perspicuum est. Repentinam quoque mutationem in temperatura solutionem quoque ipsam continui efficere, in libris de medicat. antea demonstratum est, caliditatem enim penetrare, & quasi perrodere id quod continuum est, patet. Quod vero vehementer astringit, quaedam dissolutione continuo asserre, dum repente contrahit quod diffusum est: in iisdem libris demonstrauimus, vt in hoc probabilis oratio haec futura sit, immo etiam vera, dum dolorem omnem in vlcerum genere constituit. Si autem omnes quoque morbos vlcera appellet quispiam, licet non ita verum, non prorsus tamen a probabilitate erit alienum, nam quia plerique morbi cum dolore existunt, a plerisque ad omnes fieri transitus poterit: si omnino quispiam in toto corpore aut intemperaturam aliquam, aut collisionem, aut distentionem, aut manifestam continui diuisionem contingere asserat: deinde necessitatem asserat, subiungens omnem intemperaturam aliquam oino continui dissolutionem si non sensui euidentem, rationi certe contemplantem & veram efficere: distentionem vero & cotusionem, & collisionem sine vlla dubitatione multo magis, quippe cum ea quae hoc patiuntur, eodem quae proxime accedant, vt diuellantur: quae continui dissolutio est.

i. et simpl. med. cap. 2.

Multifarie enim alia alijs inter se fratrant.

Quod solemus dicere nos similia inter se sunt, & comunicant, & cognitionem habent: id dicere Hippocrates id est εὐφραίνω. i. fratrant, consuevit, maximam rerum similitudinem & cognitionem nomine hoc praese ferens, nam cum multa cognata inter se sint, nihil familiarius ac cognatius quam fratres videntur, quasi igitur maxima conuenientia & similitudo eandem vim cum fraternitate habeat: eam verbo hoc fratrandi appellat.

At qui lanis sibi utendum putant, quo ad septem dies praeterierint, deinde extendendum ac dirigendum membrum, linteisque deligandum: non ita desipere videntur, nam est opportunissimum inflammationi tempus praeterire: & ossa laxa iam, & disposita post hos dies sunt, longe tamen curatio haec ab ea superatur, quae inter initia linteis deligat, ille siquidem modus egros preparat, atque efficit, ut septimo die ad deligationem cum ferulis suscipiendam idonei euadant, hic longe posterior est.

Cum superiori oratione eos reprehenderit, qui tertio aut quarto die fracturis accommodatam curationem incipiebant: nunc ad eos transit, qui post septimum diem eandem aggrediuntur, inquitque hos in eo minus peccare, quod partibus inflammatione minus vexatis distentione adhibent, nam illos qui tertio aut quarto die idem faciebant, quo maxime tempore lenire ac mitigare inflammationem est opus: non leue peccatum committere ostendit.

Nocuentaque alia quaedam habet: quae omnia longum esset commemorare.

Vbi longitudinem temporis damnauit, in ijs qui fracturis accommodatam curationem post septimum diem incipiunt: praeter eam inquit alia quoque nocuenta euenire, quae, ne prolixior sit, quam oporteat, omittit, sed nos ea subiungemus ex ijs quae superius ostendimus. Si mediocris sit fractura, ex tali deligatione segniora, sicut superius docuimus, membra efficiuntur. Si vehementiori & maligniori modo membrum fuerit extractum, & curatio fracturis conueniens post septimum diem differatur: periculum est, ne aliquod os laderetur & corrumpatur. A principio enim assumi eam vult, propterea quod a partibus affectis superfluentem copiam sanguinis in utraque partem elidit, quae si ibi immoretur, interdum fit, vt ossa quoque a praua sanie corrosa exputrescant.

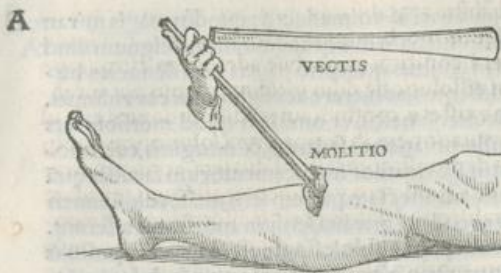
Iam vero quibus ossa fracta & extra eminentia in suam sedem collocari non possunt: ijs haec constitutio est.

Graecis, qui in Asia habitant, mos est, vt constituere dicant pro eo quod est restituere & in propriam sedem reducere, inde mihi videtur Hippocrates constitutionis nomen, i. καταστάσεως sumpsisse: vt idem significet, quod collocatio & restitutio, quae est in sedem repositio. Male igitur nonnulli κατάστασις absque sigma, i. extensio scribunt, cum non per extensionem tantum, verum etiam per molitionem nudata ossa in propriam sedem collocentur.

Ferramenta quaedam parua faciendae sunt eo modo quo sunt uectes, quibus lapideae uti solent: parte altera latiora, altera angustiora, quae esse debent tria vel etiam plura, ut maxime congruentibus uti quispiam possit, deinde opus est, ut inter extendendum unum ex his iniiciamus, ita ut inferiore sui parte depressiori ossis parti subiectum, superiore eminentiori innixum moliamur. Atque ut semel dicam, non fecus ac si quis uel lapidem uel lignum ualide moliretur. Sint autem haec ferramenta ualida quam maxime potest, ne inflectantur, hoc magnum praesidium est, si & ferramenta idonea sint, & molitio ut debet, efficiatur.

Ferramenta

Ferramenta hæc forma proculdubio nō magnitudine similia esse ijs inquit quibus lapidæ vtuntur, nam quæ adhibere ad trudenda ossa ac molienda consueuimus, nō maiora ijs sunt, quæ ad dentium euulsionem à nobis preparant. Plura autem habere preparata huiusmodi ferramenta hic debemus, quæ inter se & magnitudine & paruitate differant, in extrema videlicet sui parte, qua maxime exercere opus solemus. Quo modo autem vt ferramentis his debeamus, Hippocrates ipse manifeste declarat, vt si quis hominis loquutionem non percipit, is non explanatione neq; interpretatione alia videatur indigere, sed inspectione. quippe cum nōnullæ res eiusmodi sint, vt nisi eas inspiciat, neq; credere, neq; intelligere quispiam possit.

tione neq; interpretatione alia videatur indigere, sed inspectione. quippe cum nōnullæ res eiusmodi sint, vt nisi eas inspiciat, neq; credere, neq; intelligere quispiam possit.

40 Nam quæcumq; ab hominibus accommodate machinamenta excogitantur ualentissima omnium tria hæc sunt: **B** asini circūactio, molitio, & discuneatio, absq; horum autem aut uno aut omnibus nullum ex ualidissimis operibus homines exequuntur. Hæc igitur molitio spernenda minime est, nam uel hoc modo, uel nullo alio ossa in suam sedem compelluntur. Quod si pars ossis quæ sursum euasit, præacutum quippiam præferat, ineptaq; ob id ad sedem uecti exhibendam sit: interlimandum illud est, quo uectis insidere firmiter queat, molitione hæc utendum, atq; intendendum eodem die, aut postero, non autem tertio: quarto uero aut quinto minime. his enim diebus siue non reponas, sed molestes: siue reponas, inflammationem afferes.

Asinos & asellos axes uocat, quos etiã fuculas dicimus, horum circūactiōnem esse vnum ex ualentissimis inquit: quemadmodum etiam molitionem quæ uectibus fit, & discuneationem. Discuneatio autem appellatur lignorum per cuneos adactos disruptio ac discissio.

41 Si tamen reponas, conuulsionem magis induces, q̄ si reponere non potueris. Hæc probe scienda sunt, nam si ubi reponeris, conuulsio superuenierit: non multe salutis spes sunt, quin retro expellendum os est, si id fieri sine molestia possit.

Cur cōuulsiones fiant in oibus huiusmodi affectionibus, si ossa reponant, deinceps oia subiūgit, fatisq; habet si, sicut de alijs multis ad artem opportunis, ita de his quoq; semel tantū dixerit: **C** eandem rationē ad oia à nobis transferendā censens, quæ eiusdē naturæ fuerint. iam igitur orationem eius tibi ascribam, in qua generale hoc, quod multis particularibus cōmune est, docet.

42 Non enim laxioribus q̄ opportunum sit, conuulsiones superueniunt, & rigores: sed magis intentis, qua de re igitur nunc sermo est, non oportet uexare in antecedētis his diebus: sed dare operam ut & minime inflammetur ulcus, & ad pus maxime perueniat. Vbi autem septem dies præterierint, uel paulo plures, si febre caruerit, ulcusq; non fuerit inflammatum: tunc minus obstat, quin tentes reponere, si obtenturum te esse speres, sin minus, nulla frustra inferenda, & suscipienda molestia est. Si ossa uero in sedem suam reposita, traditæ sunt rationes quibus curare oporteat: siue recessura ossa speraueris, siue non recessura, nam si speres: lenteis modo eo quo dixi, in huiusmodi omnibus facienda deligatio est, à medio ut plurimum incipiendo, sicut ex duobus initijs fascia subligatur.

Didicimus in libris de musculorum motu vniuersiufq; musculi operationem fieri, cum ad propriam originem retrahitur, hoc autem cum inuitis nobis fit ex inflammationis magnitudine, conuulsiones efficiuntur. Quod cur cōtingat, si ossa alter nata tam in fracturis q̄ in luxationibus fuerint reposita, illud est: (in hoc, n. quæstionis huius solutio maxime consistit) q̄ in fracturis & luxationibus breuius q̄ erat membrum euadit, cum pars ossium aliqua cutem perforauit: ubi uero

D ossa in naturalem sedem redierunt, pristinam longitudinem recipit, quare etiam inflammati musculi simul cum toto membro coguntur extendi, atq; ita duplici extensione afficiuntur & ea quæ ex inflammatione habebant, & ea quam tunc insuper accipiunt.

43 Coniellandum autem ad formam ulceris est, ut minime hians & digrediens inter deligandum sit.

Per translationem utriusq; his uerbis vsus est, nam & hians quod est *σκαγγός*, i. ringens, de labijs oris dicitur, digrediens, i. *ἐκπεπλεγμένον*, de cruribus gradum faciētibus, atq; inter se distantibus, crurum, n. diductio *πλίκτα*, i. digressio appellatur, & *πλὴξ* gressura, sicut dictum est, quemadmodum hiare seu ringere, i. *σκαγγίω*, labra aperire dicimus absq; vlla mandibulæ motione, ita vt dentes inter se coniuncti appareant. Cauendum igitur inquit, ne in deligatione labra vlcereis expansa faciamus, vult enim vt ea partibus cutis situm suum recipientibus, inter se contrahamus & cogamus, eo quod si ita fecerimus, locus minus cōprimetur, & subiectum vlcus in musculis suis maxime conseruabitur. Sciendum enim tibi est omnia quæ sub cute sunt cute admodum gaude re: nihilq; quod subiectum ipsi est, ea denudari absq; detrimento posse. Sed quid mirū, si ea quæ proprium, & cognatum ex cute tegumentum habent, eo semper delectentur: ab alijs uero omnibus male & moleste afficiantur? Vnde ego sæpe cum partes cutis minime præciderim, sed quod

Gal. in lib. Hipp. de fracturis

detractum fuerat, extrinsecus superimposuerim: glutinari id animaduerti: quodq; magis mirandum est, cum statim ex ictu nigrefactus locus esset. quin etiam maiore admiratione dignum illud est, quod non in adolescentibus tantummodo, sed in senibus quoq; nō paucis cum detractas huiusmodi cutis partes plage iam nigrefactæ applicuissimus, adhærere ac cōglutinari eas vidimus. Si vero excoriata caro ita nuda relinquatur, difficulter sanescit, vt omnittam quod morsionibus prorsus afficitur, & sordescit. nam medicamenta inflammationes sedantia, & mitigatiua, cuiusmodi est id quod humidum hoc est *πύργον* nominatur, & quatuor medicamentorum facultas quæ *τετραφάρμακον* appellant: absq; inflammatione quidem affectam partem seruant: sordidū tamen vlcus reddunt, at quæ vlcus purgant, vt pote extergendi vi prædita sensum morsionis afferunt. Cum vero à cute contacta est excoriatio: nihil horum patitur. Huic simile est id quod in pustulis fit: quæ multis de causis exoriri consueuerunt, in tumoremq; exurgere, magnumq; dolorem interdum afferre. eas eodem modo curo. acuta acu pustulā pungo, expressoq; inde sensim humore, cutem adiacentem relinquo. & cum euenit, vt rursus foramine occluso repleatur: iterū eodē modo pungitur, expressoq; humore cutis carni applicatur, ac deprimitur: seruaturoq; ita, quoad quod sub ipsa carne ulceratum est, consolidatur. Hæc dicta a me sunt, vt manifeste perspiciamus, omne vlcus indigere, vt cognata cute contegatur. Vlcus vero de quo nunc agitur, non quodlibet est & leue, sed in quo tota caro per totam altitudinē diuisa ossibus est. nō enim per cutem ossa eminere extra potuissent, nisi prius tota caro fuisset dissectā. quā sanē operiri sua cute longe melius est. si enim nuda relinquatur, substantias ipsas impositorum medicamentorum attingens ab oleo confectis, & mitigantibus sordescit: a purgantibus quæ extergunt, mordetur. Sin autem facultates medicamentorum quæ imponuntur, absq; substantia in affectam carnem per cutem penetrauerint: sicut ipsi proderunt, ita nullum huiusmodi malum afferent. Merito igitur Hippocrates in id præcipue dandam operam censet, vt talium ulcerum labra inter se cogantur. id autem recte efficias, si formam ipsorum exacte contempleris. Nam si alterum ex labris inuersum in latus inspexeris: inde deligatione orsa in contrariam partem conuerteris. si vtraq; eodem modo hient: ea fasciā ex duobus initijs iniecta inter se applicabis ac coges.

Uit. 2. ad gl. cap. 2. 4.

Alijs, n. coalitum est, ut ad dexteram, alijs ut ad sinistram, alijs ut ex duobus initijs deligentur. Quæcumq; autem ossa frustrata repositione fuerint, ea scire licet recessura esse: & quæcumq; penitus caribus nudata sunt. Nudatur autē nonnullorum superior pars: nonnullorum circum circa carnes emoriuntur. 44

Coalitum est, i. connutritum & accommodatum est, & congruum dixit, translatione utilitatem afferente vsus, vnde etiam notatum à me est. translatione siquidem alij quoq; omnes in dicendo periti ad euidentiore rei explicationem vti consueuerunt. G

Aliorum ex ueteri uulnere ossa quedam emarcuerunt, aliorum minime. atq; aliorum magis, aliorum minus. atq; horum ipsorum quedam parua, quedam item magna. ac propterea uno nomine dici non potest, quando recessura ossa sint. alia, n. ex paruitate, alia ex eo qd in extremo sunt, citius recedunt. alia uero non recedunt, sed arefacta, & marcida effecta desquamantur. ad hæc autem curatio etiam curatione differt. Vt plurimum tamen ossa eorum citissime recedunt: quorum citissime suppurationes, citissima item & pulcherrima carnis excrescentia sunt. subnascentes enim carnes in noxa ipsa ossa plerumq; suspendunt. Totus tamen testæ ossis circulus si in quadraginta diebus recesserit: bene recedet. nonnulla enim ad sexaginta usq; dies perueniunt. quæ enim sunt rariora, maturius: quæ sunt solidiora, tardius: reliqua quæ minora sunt, multum intra hoc spacium: alia aliter recedunt. 45

Emarcuerunt, id est *σσεπρω* à marcido quod est *σσεπρω* dicitur. qui autem marcida, id est *σσεπρω* ea quæ corrupta sunt, vocant: non admodum recte loquuntur. omnia enim vetusta, & obsoleta marcida appellantur. H

Os autem quod extra eminet his prætextibus præcidendum est: si redire in sedem non possit, parumq; quid abesse uideatur: quin promoueatur, possitq; detrahi. si præterea nocuum sit, aliquidq; ex caribus numpat, sensusq; molestiam representet: si item nudum carne sit, auferri debet. Reliqua recedantur nec ne, non multum refert. Certo, n. sciendum est, ossa quæcumq; caribus prorsus priuantur, atq; arefunt: ea penitus quoq; esse recessura. quæ autem enatura sunt, ut desquamantur: præcidenda non sunt. Quæ penitus fuerint recessura notis præstitutis coniectandum. plangulisq; & uino, sicut etiam superius scriptum est de recessuris ossibus curatio adhibenda. cauendumq; est ne frigidis primo tempore attingamus, quippe cum horrorum febrilium, necnon conuulsionum periculum impendat. frigida, n. conuulsionem semper promouant: & insuper quoq; exulcerant. scire autem oportet necessario breuiora ibi corpora fieri, ubi utraq; ossa fracta & alterata curantur: quibusq; totus testæ ossis circulus recessit. 46

Nunc quoq; Hippocratem non falsas causas, sed veras, prætextus dixisse perspicuum est. Totā hæc de marcidis ossibus oratio satis clara est. lubet enim vt quæ repositiones impediunt, recessentur: quæq; tangentes carnes pungunt, & sicut ipse inquit, molestiā sensus repræsentant, id est grauem sensum doloris afferunt. Ostendit etiam ossa quæ caribus denudata sunt, & non statim fuerunt reposita, quæq; aruerunt, decidua esse.

Quibuscumq;

47 **A** Quibuscumq; os brachij aut femoris extra eminet, hi non admodum curantur, nam tum ossa magna sunt & medullosa: multa ea sunt & peropportuna quæ vulnerantur, nervi, musculi, venæ ut si ea reponas, conuulsiones soleant superuenire: si non reponas, febres acutæ, & biliosæ, & singultuosæ contingant: atq; insuper nigrescant. Illi magis euidunt, quibus neq; reposita fuerint, neq; tentatum, ut reponantur: magis uero i; quibus inferior ossis pars, q̄ quibus superior extra eminet. Superfunt etiam quibus reposita fuerunt, sed raro tamen curæ enim curis, & nature corporum naturis ad facilius tolerandum longe præstant. Multum item refert in interiori ne brachij aut femoris partem ossa extra emineant, multæ enim, & opportune uenarum productiones in interiori parte sunt: quarum nonnullæ si uisne ventur, iugulant: sicut etiam in exteriori parte, sed minus. In huiusmodi igitur uulnerationibus qualia pericula impendeant, ignorandum non est: prædicendum nq; in occasionibus, et si reponere ossa cogaris, speresq; te id exequiturum esse, nec multa ossis alteratio sit, musculiq; non concurrerint (solent enim concurrere) molitio cum extensione his quoq; bene ferre opem poterit.

Non tam ossium magnitudo quæ nudata sunt, quàm musculorum, & neruorum, & uenarum, & arteriarum vulnus periculum affert, atq; insuper quòd id prope originem musculorum & neruorum est. dictum autem est in tractatione sua solere musculos cum ossa alternantur, in se ipsos concurrere: id quod sæpe his in libris repetitum iam est, reliqua, si quis animum aduertat, clara sunt.

48 **B** Cum reponis autem ueratri mollis potionem exhibere debes eodem die, si eodem die reposueris: sin minus, ne tentandum quidem est, ulcus uero eodem modo, quo ossa capitis fracta, curandum tibi est, nihilq; frigidi adiuuendum: cibiq; penitus circueidendi.

Quid molle hic significet in dubio est, nam vel qualitatem, vel quantitatem potionis eius indicare non est obscurum, sed neq; quod paucum quãtitate est, molle recte dici existimaret quispiam: neq; modum aliquem quo confici molliter queat, nobis tradit. Nos sanè raphanos ex aceto mulso interdum damus, in quibus die ac nocte ueratri ramusculus infixus fuerit, sed huiusmodi uetratio facta purgatio imbecilla esset, inuenire tamen uerum non licet, propterea quòd ab ipso, quo modo ueratrium exhibeat, scriptum minime est, complures enim exhibendi eius modos à multis tum ueteribus, tum medijs ætate medicis scriptis traditos esse non ignoramus.

49 **C** Et si amara bile natura præditus sit, melle odorata parum in aquam destillandam: eoq; uictu sustinendus æger est: sin autem amara bile non abundet, aqua potu est utendum: siq; febrî continua laboret, quadraginta diebus ad minimum: sin sibi careat, septem diebus idem uictus exhibendus est.

Hanc lectionem Artemidorus qui Capito cognominatus est, contrario modo scribebat: cum amare biliosis exhiberi mellam: non amare biliosis aquam, nollet. Ita igitur legebat: Et si amara bile natura præditus non sit, mellæ odorata parum in aquam instillandam: eaq; alendus æger est, sin autem amara bile abundet, aqua potu est utendum. Quam sanè lectionem multi alij vnâ cum Artemidoro priori anteposuerunt: præsertim cum idem Artemidorus illam orationem in libro de uictu in acutis, in qua de aquæ potu agit Hippocrates, in hunc modum legendam censeat. Præterea neq; sitim sedat, sed insuper amarescit, naturæ biliosæ biliosa est, & præcordijs mala, sed cum in inanitate ingressa fuerit, tunc uero pessima, & biliosissima est: imbecillitatemq; maxime inducit. Cum enim nonnulli scribant: naturæ enim biliosa est, & præcordijs mala: ipse Artemidorus priorem lectionem admittit, in qua scribitur, naturæ enim biliosæ biliosa est, non absolute cuiuslibet naturæ, & cunctis: sed soli biliosæ biliosam esse aquam asserens. Qui sit igitur, ut eam nunc amara bile redundantibus præbeat: nisi scilicet amara bile præditos alios esse quam biliosos existimet, sed in quibus plurimum amaræ bilis gignitur, eos hic amare biliosos. i. πικροχολους uocari, nemo est qui nesciat, nam altera bilis quæ atra uisus est, acida: quæ uero pallida & flaua conspicitur, amara est. Patet itaq; in proposita hac oratione ob affectiones, quibus æger opprimitur, abstinentum omnino à uino esse, sed si quis natura amara bile præditus sit, quia ei aque potio læsionem non mediocrem affert: sicut in libro etiam de uictu in acutis dictum est: parum melle tantummodo ipsi exhiberi concedit, quod ὀξύλυκός dicitur, quod etiam ὀπόμελι. i. mella seu mellis decoctum nuncupari solet, nam ne ueruosas partes attentet hoc eligit, quod dulcius est, quippe cum minus noxium sit, quàm quod est acidius, præsertim si ex melle & aceto fuerit confectum, & non, sicut dixi, ex maceratis fauis, in Græcia enim & præcipue in Elide ita confici solet, nos id conficimus aceto cum melle commixto: tantisper tamen simul decocto, quoad utrorumq; qualitates inter se uniantur, & aceti uis retundatur.

50 Deinde ex additione pro ratione uulgaris uictus inducendus, quibus autem ossa non reposita fuerint, i; eandem purgationem, & ulcerum curationem, & uictum simili modo exhibendum: & suspensam partem corporis non extendendum, sed contrahendum potius, atq; adducendum: ut laxior circa ulcus pars efficiatur. At ossium recessio, quæ admodum etiam superius diximus, longinqua est, quare talia, si quis modo facere id honeste potest, præcipue fugienda sunt.

Gal. in lib. Hipp. de fracturis

da sint, cum & spes paucae subsint: & pericula multa impendunt: & si non reponas, imperitus artis existimeris: si reponas, propius ad mortem q̄ ad salutem hominem deducturus sis. B

Vulgarem victum, i. φαῦλον appellari ab Hippocrate eum qui tenui & exquisito est contrarius, dictum etiam superius à me est.

Prolapsiones & dimotiones ossium in genu q̄ in cubiti articulo benigniores multo sunt. 51

Prolapsiones, hoc est ἀλισθήματα, ossium integras alternationes: dimotiones non integras vocant. Benigniores vero dixit, i. δυνήεατα in proprio significato sumpto vocabulo, significat, n. eum qui bonis moribus præditus est, cum enim benignus seu simplex, qui δύνηος dicitur, pro stulto accipitur: improprie sumi consuevit: non secus ac γλυκία & καλλίας, i. dulcis & pulcher, cum suem quæ dijs offertur, bene auspiciandi causa, γλυκίαν hoc est dulcem: & καλλίαν, id est pulchram simiam appellant: huius enim appellationem vitantes ita dicunt, quemadmodum etiam Callimachus inquit, Bestia namq; vnam ante horam non dicitur esse.

Nam femoris articulus pro magnitudine q̄ brachij expeditior est. 52

Genu ipsius iunctura duobus ossibus inter se connexis constat, femoris & tibię. In quibus, cum sicut in alijs omnibus, sinum quandam esse oporteat, qui prominens alterius caput excipiat: caputq; hoc rotundum ita esse debeat, vt apte & sine vlla molestia in cauitatem eam inferatur: femoris extremitas inseritur: tibię caput insertam excipit, tibia enim cum femori subiecta sit, duo eius capita duobus sinibus suis, qui neruo & cartilagineo discrimine apte distinguuntur, admittit. Idcirco merito hic Hippocrates inter se iunctorum ossium articulum appellans, non eius ossis esse inquit quod eminentiam alterius suscipit, sed eius quod in alterius sinu insertum firmatur. Atq; inquit, femoris articulus expeditior est, quoniam femoris tibię innexi articulus, id est inferior femoris extremitas expeditior, quam brachij est, quod perinde est ac si magnitudine minor dixisset. Non tamen absolute minor hæc est, quam brachij extremitas, quæ cubito innectitur, sed magnitudinis vt oronq; habita ratione, nã si inferius caput femoris magnitudini eius corresponderet, longe maius id esset dicendum, quam brachij. Sed non ita res est, multo maius siquidem est femur, quam brachium, quocirca sit, vt minor femoris extremitas quæ ad genu est, q̄ brachij, quæ est ad cubitum, recte esse dicatur.

Et iustam naturam solus habet, atq; eam rotundam. 53

Iustum apud Hippocratem, vt sæpe dictum est, æquum seu æquale significat. Sed quo modo solum hunc articulum æqualem naturam & formam habere dicat, consideremus. inueniemus, n. ob id, quia partes in eo non abundant: q̄ partes eius omnes inter sese similes sunt: q̄ totus vnam dearticulationem habet. Nam cum in duo rotunda capitula hac parte desinat femur, ea in duos æquales tibię sinus inserit, atq; ita equali & magnitudine & figura dearticulatione connectitur, accedit q̄ vt runq; & femoris & tibię extremum è directo sui situm obtinet. vnde merito articulum hunc iustam, atq; æqualem naturam habere dicere quispiam posset, pars enim superior femoris ad coxam caput neq; è directo femoris constitutum (abire enim id in interiorem partem videtur) neq; pro ratione magnitudinis habet: quippe cum longe crassius femur ipsum sit, quam caput, caput igitur brachij maius quam femoris habita ratione censetur, licet mole minus eo sit: neq; è directo brachij procedit. Verum si reliquas quoq; articulorum iuncturas inspicias, quæ omnes has equalitates quas in genu esse diximus, habeat: reperies nullam. Age enim inferior tibię extremitas, qua sura cum talo dearticulatur, neq; appendices, neq; sinus pro ratione ossium habet, nam si ita esset, sicut tibia longe crassior quam sura est: sic quoq; maiorem eius appendicem esse & in interiore sinu vbi innectitur, & in exteriori gibbositate, oporteret. sed hoc non ita se habet. Adde quod in talo quoq; ipso qua dearticulatur, simplex figura non est, sed varia atq; in partibus longe diuersa. Similia in articulo etiam manus & cubiti & radij inuenies, quæ omnia si velim commemorare, in nimiam prolixitatem incidam: dum multo magis diuersam omnium aliarum dearticulationum naturam cogar explicare: puta maxillæ, vertebrarum, & ossis eius quod latum appellatur. Quapropter melius mihi videtur esse, vt oratione hac tota in breuem summam collecta, ad alia pertranseam. Breuis summa hæc est. De ossium omnium natura vnus à me conscriptus est liber: vbi vnusquisq; & magnitudo, & forma, & dearticulatio explicata est: si librum eum legeris, verum esse in omnibus articulis hoc deprehendes, quod in præsentia hac oratione asseritur: solum hunc videlicet in genu esse articulum, qui iusta & equali profus dearticulatione iungatur.

At brachij articulus & magnus est, & sinus plures habet. 54

Cum iuncturam genu & cubiti inter se comparare proposuisset, affectionesq; ossium in genu ostendere, q̄ in cubito mitiores contingere, dixissetq; articulum femoris pro ratione magnitudinis

A tudinis, quàm brachij expeditiorem esse: satis erat si iustam naturam habere eum subiūxisset. sed quia solum quoq; ex omnibus ita esse eum dixit, effecit, vt aliorum quoq; articularum mentionē facere nos coacti fuerimus: quorum nullus reperitur, qui simplici natura præditus sit: sed omnes & figura & magnitudine inæquales & dissimiles in partibus conspiciantur. Nunc igitur cum ad brachij dearticulationem venerit, eiusq; partes inæquales ac dissimiles esse declarat: orationem eius sequuti, singula quæ dicuntur, iam explicemus. Maius esse inquit caput brachij, quod cubito innectitur, quàm femoris, non iniuria, latius siquidem ea parte euadit, in pluraq; capita scinditur inæqualia, quæ *κορυδαλλας*, id est tubercula, vocant. concauitas vero neutrum horum excipit vt in genu, sed trochlearem tantum rotundationem, quæ in medio eorum existit, ex ipsis vero condylis & tuberculis, id quod in interiore parte est nullum obiectum os habet, quo cum dearticuletur: alterum, quod in exteriori parte vergit, cum radio connectitur ab eius sinuata extremitate comprehensum, atque ita fit, vt cubitus & radius brachium excipiant, alio modo brachium contra cubiti vertices intra se admittit, duos enim vtrinque accommodatos sinus, alterum, minus deficientem in anteriore parte: in posteriore profundior alterum habet. vnde etiam cubiti vertices, quos *κορυδαλλας* foemino & *κορυδαλλας* neutro genere, id est cornices vocant, qui in sinus inferuntur, inæquales etiam ipsi sunt, maiorq; est qui in posteriore parte prominet. Quare articulationem, quæ ad gibbum cubiti est, variam, & inæqualem, & dissimilem partibus esse, iam patet: vt recte dictum ab Hippocrate sit, articulum ad genu iustam habere naturam: brachij non ita. Plures autem hunc sinus habere dixit, si ad genu compareretur, duo enim soli tibie sinus sunt, & femoris tubercula item duo, quæ eò inferuntur, at in cubiti iunctura, vnus est cubiti magnus sinus, qui duas cornices quas diximus, determinat, tres brachij: duo excauati quasi fossulæ, in quos cornices cubiti insiguntur: vnus in medio instar trochleæ rotundatus.

55 Præterea tibie ossa similia inter se longitudine sunt: & paululum quid, quod momenti tamen nullius sit, exterius os excedit: idq; nullius magnæ rei impedimentum affert: unde exterior tendo poplitis exoritur.

C Paululo maius exterius os, quam suram vocant, esse inquit, id quod superius etiam dixit, vbi de curatione simplicium tibie fracturarum loquebatur. Nos vero sicut illic, ita quoque hic dicimus, in inferiore parte suram excedere: in superiore ad genu supereminere tibiā magis dici posse, femur enim cum sura dearticulatione non connectitur: sed vt modo diximus, exterius ipsius caput, in cauitatem tibie, quæ ea parte est, insinuatur. Quod autem inquit nullius id magnæ rei impedimentum afferre, ijs qui libros de vsu partium legerint, esse manifestum potest: in quibus demonstratum est, omnium articularum iuncturarum fabricam ad duo hæc spectare, vt & operationes non impediatur, & excidentijs, sicut nuper appellauit Hippocrates, id est luxationibus, impedimentum afferat. Sinus superficie tenus & non alte desidentes, & laxæ copulæ, operationes ne impediatur, præstant: vt vero luxationes prohibeantur, sinus & excauati, & magna supercilia habentes, copulæ validæ, sed longitudine breues, tum qui extrinsecus circumiecti sunt, tendones validi & solidi efficiunt. Nihil igitur est, quod in iunctura suræ ad genu impedimentum hoc faciat præter parum quid, quod ipse etiam indicauit, dum dicit, vnde exterior tendo poplitis exoritur. Sed opus non est, vt exactioris cognitionis causa dissectionem in quibuslibet excidentijs, cum euidenter in gracilibus etiam ante dissectionem hæc appareant. Tendones autem, id est *τένοντες*, proneuaciones, id est neruolas musculorum extremitates vocari sæpe à me dictum est. Tendo hic in exteriori parte genu cum iuncturam astringat, præsidio cuidam est, & impedimento, ne in eam partem prolabi femur queat.

D 56 Cubiti vero ossa inæqualia sunt: & breuius, longe plenius est: tenuius vero multo supereminet & excedit articulu.

Cum cubiti ossa inæqualia esse hic dicat, id non ad tibie comparisonem ita dictum est, vt ea inæqualia non habere ossa intelligatur: quippe cum in ea quoq; os exterius longius modo esse dixerit: sed quia quod in ea exterius os est, exiguo admodum excessu exuperat, cubitus multo excedit. Nam si diligenter animum aduertas, suram in superiori parte parum quid deficere à tibia deprehendes, vt licet inferiori capite manifeste sit longior: quia tamen in superiori deficit, parum admodum excedat, at cubitus toto gibbo, qui *ἀγκυλόν* dicitur, radium exuperat, ac propterea inquit, articulum excedit, vel dearticulationem, & iuncturam totum articulum appellans, vel finem brachij, qui cum sinu cubiti sigmatoide, id est ζ literæ græcæ figuram imitante, connectitur.

Atq; his quidem neruis in communi ossium coniunctione annexum est.

57 Neruos hic quemadmodum vbique solet, copulas ipsas appellat, copulas enim latas & membranas dearticulationis huius neruos hic nuncupari, ex ijs etiam quæ deinceps subiungit, apertum est, verum illud etiam constat, nullum ex ijs qui nerui proprie nominantur, in os aliquod de finire.

Gal. in lib. Hipp. de fracturis

finere. quippe cum id copularum proprium sit: atq; ob copulas etiam tendonum, quod mistam substantiam ex copulis & nervis habet. Sed de huiusmodi omnibus in libris de motione musculorum satis dictum est. nunc quod in oratione hac inquit, explicandum est. Annexam esse inquit partem excedentem cubiti, id est gibbum, copulis quæ articulationem hanc continent, ea parte qua ossa, id est cubitus, & radius communem habent coniunctionem. Inquit autem hoc, propterea quod quicquid inde retro procedit nudum carnea substantia, nullam cum copulis iuncturam huius connexionem habet, ipsi enim innectitur iuxta ligamina dilatatus tendo musculi qui iuncturam gibbi extendit.

Maioremq; partem annexionis horum nervorum in brachio tenue os q; crassum habet. atq; horum quidem articularum, ossiumq; cubiti natura huiusmodi est. 58

Hæc oratio est, qua dixi manifestum fieri, totius dearticulationis copulas nervos ab ipso vocari: quæ ex inferiori brachij extremitate exortæ cubiti & radij capitibus, quæ hac parte sunt, innectuntur. in omni enim iunctura hoc est. Adeo vero latæ hæ copulæ communes dearticulationis ossibus circumiectæ conspiciuntur, ut crassæ membranæ quædam esse videantur. atq; hæ quidem licet radij capiti quoq; innexæ sint: maiorem tamen partem cubiti occupant. Propterea inquit, maiorem partem annexionis horum nervorum in brachio tenue os, q; crassum, id est cubitus quæ radius habet. nam annexi quidem sunt utriq; copulis, quæ è brachio exoritur, quos nervos appellare eum dixi: maiorem tamen annexionis partem cubitus habet.

Atq; ideo ex nature modo ossa genu sæpe cum elabantur, facile redire consueverunt. 59

Ossium enim quæ utraq; iuncturam constituunt, astricta in cubito: in genu laxior coaptatio est. Nam cum ibi multæ prominentiæ ac multi sinus inter se inserantur, iuncturam cubiti vndiq; astringunt: in genu vero cum tubercula femoris in sinus tibię supinos, neq; alte excavatos ineant, merito fit, ut iunctura ea sicut ad lapsum proclivior, ita ad redeundum in sedem facilior sit.

Et neq; inflammatio magna, neq; vinculum articuli evenit.

Cum ex violentia & luxationis et repositionis inflammationes oriantur, merito in genu, quia facile utraq; hæ efficiuntur, nulla inflammatio superuenit. & cum inflammatio non fiat, neq; vinculum articuli contingit: cum videlicet articulus post curationem aigre movetur, ut neq; extendi neq; inflecti facile queat. id quod evenire consuevit cum ex magna inflammatione reliquæ aliquæ affectionum in nervis & copulis superfunt. inde enim articulus motionem admodum difficilem consequitur: ut vincus esse videatur. Nam cum tendones & copulæ neque in extensione, neq; in flexione sequi moventes musculos possint, sed ex duritie quam contraxerunt, renitentur: vinculo perquam similis affectio euadit. Adde q; in cubiti iunctura si ex prætenuibus cornicibus cubiti capitulis aliquid tum in luxatione, tum in repositione refringatur, multa ibi ex retrimento congestio difficilior & molestius articuli vinculum efficit.

In interiorem partem plerumq; interdum in exteriorem, quandoq; etiam in poplitem prolabitur. quorum omnium repositiones difficiles non sunt, sed cum extrorsum & introrsum lapsus est factus, hominem in humili aliquo sedili collocatum altius cruris, non tamen multo habere oportet. 61

Qua parte magis constricta est iunctura, eam in partem minus labitur. firmissime autem constricta est in anteriore parte, ubi est patella: quam nonnulli medici, quia supra totum genu incumbit, supergenualem vocant. Nam hanc extrinsecus tendo quidam latus constringit, qui cum originem ex anterioribus femoris copulis habeat, transcendatq; patellam totam, tibię capiti innectitur: atq; ita fit, ut anterior genu pars, tum patella, tum hoc, quem dixi, tendone in tibię vsq; caput innexo firmiter coarctetur. Posteriolem vero partem, quæ non admodum rotunda est, caput musculi qui tibiã inflectit, coercet. musculus is parvus cum sit, ac propterea in iunctura ipsa occultetur, dissectionis studiosos latuit: caput tamen crassissimum ex validissimis copulis constitutum habet. Reliqui duo iuncturæ huius loci sunt, exterior, & interior: qui nulla huiusmodi, ut anterior & posterior, tutela muniuntur. quocirca in has partes, atq; in interiorem magis, quæ minore constrictione firmatur, prolabi femur consuevit.

Extensio vero ut plurimum mediocris sufficit: ut altera parte tibiã, altera femur in diversa extendas. 62

Cum de extensione dixerit, de repositione nihil expressit: quasi clarum nobis id satis sit, in vnaquaque repositione in contrariam partem articulum elapsum esse propellendum. Vbi autem

A tem eminentia aliqua ossis non admodum oblonga suspendi, osque quod reponendum est, è directo statui debet: quid agere oporteat, non omittit: sicut in iunctura cubiti fecit. Sed de genu & poplitis luxatione nihil prorsus dixit: cum eadem repositionis ratione utendum sit, quam adhibemus, cum vel in exteriorem vel interiorem partem articulus prolabitur. post extensionem enim quæ simili modo fit, articulus in anteriorem partem retrudendus est.

63 Ossa uero iuncturae cubiti turbulētia, quàm genu, reposituraque, difficiliora ob inflammationem: nisi statim quispiam ea reponat. minus quidem quàm illa prolabantur, sed restituantur, & reponuntur difficilius: magisque inflammationē insuper patiuntur, & supero callescent. continguntque plerumque etiam horum parue declinationes: cum aliàs in partē ad costas, aliàs in exteriorem dimouentur, non tamen ita, ut totus articulus excidat, sed subsistit aliquid in cavitare ossis brachij, qua cubiti partem supereminens habet. Huiusmodi lapsus siue hac siue illac fiat, reponi facile potest: satisque est, si extensio è directo brachij efficiatur, ut dum alter ad articulum manus intendit, alter circumiectis sub alâ manibus retrahit: alius altera manu ad articulum egressum palma applicata trahat, altera iuxta articulum retrudat. quippe cū huiusmodi prolapsiones obtēperare repositioni non tarde soleant: si quis prius quàm inflamētur, eas reponat. Luxantur autem ut plurimum in interiorem partem magis, sed etiam in exteriorem prolabantur. id quod figura facit

B le immo scit. sepeque hæc sine etiam ualida aliqua extensione in sedem restituantur. Oportet autem ut cum in interiorem partem facta prolapsio est, articulum in naturam suam repellamus: cubitum in pronam partem magis circumagamus. Ac prolapsiones quidem cubiti plerumque huiusmodi sunt. Si uero articulus uel hac uel illac transgressus fuerit supra os cubiti quod in cauum brachij prominēt, quod quidem raro contingit: si tamen fiat, extensio quæ per directum fit, non amplius simili modo est accommodata. in huiusmodi enim extensione os cubiti prominens brachij transgressio nem prohibet. Quocirca his qui ita luxati sunt talem extensionem adhibere debemus, qualem superius descripsimus: cum fracta brachij ossa erant deligenda: ut ab ala uidelicet in superiorem partem intendamus. à cubiti ipsius gibbo deorsum urgeamus. ita enim maxime brachium supra suum sinum suspendetur, quod ubi factum fuerit, palmis manuum constitutio effici facile poterit: si altera egressam brachij partem trahamus, altera os cubiti iuxta articulum retrudamus. eodem modo utraq; sed minus tamen. Extensio hæc huiusmodi prolapsionis iustissima est. Reponi etiã extensione in directum possit, sed minus tamen quàm hoc modo. At si in anteriorem partem prolabatur brachium, rarissime autem id fit, sed quidam repentina eluctatio non eijceret? multa enim præter etiam naturam suam excidunt, etiam si magnum aliquod obstat impedimentum. huic autem eluctationi, magnum quoddam obstaculum est, & os crassius, quod superiacet, & multa neruorum intentio, nihilo minus tamen quibusdam eluclantur. signum huiusmodi eluctationis est, quod nulla ratione inflectere cubitum queunt, & articulus, si atroctetur, patet. Si igitur non statim repositurimus, uehementes & uiolente inflammationes, necnon febriles oriuntur: sin aut statim occurrat aliquis, facile reponitur. oportet enim ut duro aliquo linteo non magno conuoluto, ac, per transuersum in flexuram cubiti coniecto, cubitum repente conflectamus, ac manum quàm maxime ad humerum adducamus.

**A. LINTEV COVOLVTV I FLEXVRV CVBITI CONIECTV
B. CVBITVS REPENTE CONFLEXVS**

His ita luxatis satis quidem hæc repositio est: uerum èt extensio indirectam bene coaptare hunc modum repositionis potest. palmis tamen manus alter brachij extantē partem ad flexuram in posteriorem partem detrudere: alter ab inferiori sursum cubiti gibbum ex directo cubiti protrudere debet. Potest etiam huic modo prolapsionis illa extensio adhiberi superius scripta, qua ossa brachij fracta cum deligenda sunt, extenduntur. atque ubi ita extensum fuit, sic palmis conformandum est, ut prius est dictum. At si in posteriorem partem brachium exciderit, quod raro euenit, maximosque omnium dolores, febresque, continuas, mereque biliosas, et letales, paucisque diebus conscientes affert. Quibus id euenit, ij extēdere, atque explicare brachium nequeunt. Si his à principio accesseris, uim offerre debes, ut cubitum protendas: & sponte articulus restituetur. Si uero febris præoccuparit, reponendum amplius nõ est. dolor enim, si cogere quicquam uolueris, augetur. Vt autē in uniuersum dicam, neque alius quispiam articulus, cum febris adest, & minime omnium cubitus tentandus est. Aliæ quoque noxæ circa cubiti gibbum molestæ, ac turbulente contingunt. hic enim quandoque os crassius ab altero dimouetur, ita ut neque conflecti brachium, neque extendi similiter queat. id autem manifestum fit, si in flexura cubiti iuxta uenæ dissectionem quæ supra musculum fertur, contrectemus. Quibus hoc accidit, id in suam naturam restituere facile non est: quippe cum neque alia uella duorum ossium communis coherentia, quam σμφωδία & appellant, ubi diuisa est, in pristinam naturam reduci ualeat:

ei ualeat: sed necesse est, ut ea pars qua dissidentia facta est, turgidior appareat. Quomodo uero in articulo facienda deligatio sit, in deligatione circa malleolum dictum est. At enim nonnullis os cubiti, quod brachio subiectum est, frangitur: quandoq; ob artilaginea eius pars, unde tendo posterior brachij exoritur, quod cum sit, febrile ac malignum euadit. articulus quidem in sua sede manet: equaliter enim basis eius ea parte superexcedit. quando uero id abductum est ea parte qua caput brachij superstat: erraticus magis ac uagus articulus euadit: si uidelicet prorsus abriampatur. Minus noxia enim, ut summam dicam, sunt cuncta ossa que franguntur, quam si non ossa frangantur, sed uena & nerui opporuni his in locis contundantur. Hec siquidem propius, quam illa ad mortem accedunt: presertim si continua febris occuparit. Sed huiusmodi tamen fracturae raro euenire consueuerunt. Quandoq; uero hoc caput brachij circa appendicem frangitur: idq; multo magis noxium uidetur, cum tamen multo benignius sit, quam que in cubito accidunt. Quomodo igitur singula luxata & reponi maxime conuenit, & curari, scriptum est: confert enim ut articulus statim ob celeritatem inflammationis neruorum reponatur. nam si etiam statim postquam exciderunt, repositio fiat, solent nerui contendi, & aliquandiu extensionem, quam facere consueuerunt, & inflexionem impedire. Omnia autem haec simili modo curari conuenit siue frangantur, siue dissident, siue prolabantur, cuncta siquidem haec ex linteis multis, & plagulis & cerato, non secus atq; aliae fracturae, curanda sunt. Figuratio uero cubiti in his etiam prorsus facienda eiusmodi est, ut in ijs fiebat quibus brachium fractum aut cubitus deligabatur. communis enim maxime omnibus luxationibus, dimotionibus, & fracturis figuratio haec est: nec non ad distentionem, qua postea facienda est, & ad singula extendenda, & inflectenda. hinc enim uiae ad utraq; similes sunt, facillima praeterea aegrotanti haec figuratio est, ut & gestetur, & appendatur. Adde q; si callus occuparet extantum brachium, melius esset si non adesset: quippe cum multo impedimento & paruo adiumento sit: sin inflexum, esse magis usui posset. at si mediam figuratone obtinens callo obducatur, illud uero multo melius usuiq; accommodatius est. Atq; haec de figuratone. Deligandum autem est initio primi lintei supra lesam partem iniecto siue fracta, siue luxata sit, siue dissideat: conuolutionibusq; primis supra hanc eandem factis, ita ut maxime ibi, minus hinc & inde consstringamus. Deligatio uero communis & brachio & cubito facienda est, qua multo maiorem partem utriusq; occupet, quam pleriq; faciunt: ut quamlongissime a noxa hinc & inde tumor exprimatur. acuta insuper cubiti pars circundanda est, siue in ea noxa fuerit, siue non fuerit: ut ne ibi circa ipsam intrinsecentia colligatur. Cauendum autem in deligatione est, ne multum lintei in flexura cubiti collectum sit, quatenus fieri potest: comprimendumq; maxime iuxta noxam est. Caetera de compressione & laxatione iisdem temporibus singula obseruanda, sicut superius in ossium fractorum curatione scriptum est. religationes ite tertio post die fiant, tertio item die laxum esse uideatur, sicut tunc. Ferula etiam conueniente tempore circundentur, nihil enim ab re est, tam quibus fracta ossa sunt, quam quibus minime, nisi febrant, quam laxissime tamen aliae a brachio, aliae a cubito collocatae, qua non crasse sint, inaequales uero esse eas necesse est, ut inter sese altermentur: quatenus conferat, coniectura a conflexione sumpta. Plagularum quoq; appositio talis facienda est, sicut ferularum: crassiores enim paulo circa noxam applicandae sunt. Tempora autem ab inflammatione, & ab ijs, qua superius scripta sunt, coniectare oportet.

Explanatio deest.

